

Monografia prawnicza
Prawne aspekty funkcjonowania służb specjalnych
na przykładzie Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego,
pod red. dr. Piotra Burczaniuka¹

W listopadzie 2021 r. nakładem Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego ukazała się monografia prawnicza dotycząca funkcjonowania służb specjalnych na przykładzie Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego. Celem wydania książki – jak można przeczytać w przedmowie przygotowanej przez Szefa Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego płk. Krzysztofa Waclawka – jest (...) *analiza przepisów prawnych kształtujących ustrojowe i pragmatyczne ramy funkcjonowania polskich służb specjalnych*² w kontekście doświadczeń zdobytych w okresie obowiązywania *Ustawy z dnia 24 maja 2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu*³ (dalej: ustawa o ABW oraz AW).

Redaktorem naukowym monografii jest dr Piotr Burczaniuk, który we wstępie pisze, że opracowanie monografii wynikało z (...) *konieczności uporządkowania i usystematyzowania doktrynalnych rozważań teoretycznych poświęconych służbom specjalnym oraz potrzeby dokonania swoistej ich konfrontacji z doświadczeniami kształtowanymi m.in. praktyką sądowno-administracyjną okresu ostatnich 20 lat, jakie mijają od uchwalenia 24 maja 2002 r. ustawy o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu. Ustawa o ABW oraz*

¹ *Prawne aspekty funkcjonowania służb specjalnych na przykładzie Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego*, P. Burczaniuk (red. nauk.), Warszawa 2021, Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego.

² K. Waclawek, *Przedmowa*, w: *Prawne aspekty funkcjonowania służb specjalnych...*, s. 7.

³ Tekst jednolity: DzU z 2020 r. poz. 27, ze zm. (przyp. red.).

AW miała oraz ogromny wpływ na sformułowanie (...) *przepisów ustrojowych i pragmatycznych wszystkich funkcjonujących obecnie służb specjalnych w Polsce*⁴.

Monografia składa się z 12 rozdziałów, przedmowy Szefa ABW, wstępu redaktora naukowego, bibliografii, wykazu skrótów oraz wykazu autorów wraz z notkami biograficznymi. Łączna objętość opracowania to 326 stron.

Po przeanalizowaniu tytułu publikacji i jej zawartości należy stwierdzić, że jest on adekwatny do prezentowanych treści. Szerokie spektrum merytoryczne omawianych tematów daje duże pole manewru w doborze tekstów tworzących dzieło zbiorowe. Jest to niewątpliwie atut opracowania, który został redakcyjnie dobrze wykorzystany – redaktor naukowy poprawnie dokonał doboru poszczególnych autorskich analiz. Rozdziały tworzą zwartą i logiczną strukturę treści. Mimo omawiania przez autorów tematyki z wąskiej dziedziny badawczej, zawarte w monografii przesłania, założenia, tezy badawcze i wnioski są ujęte w sposób zrozumiały.

W recenzowanej monografii zawarto poglądy oraz interpretacje innych autorów zajmujących się tematyką poruszaną w monografii. Przytaczane cytaty i odwołania do dorobku tych autorów są dobrze dobrane i wykorzystane w sposób prawidłowy. Każda cytowana kwestia pasuje do ogólnego wyводу prowadzonego w ramach danego rozdziału. Dotyczy to także wykorzystania orzecznictwa sądowego. Bibliografia zamieszczona w monografii jest również poprawnie sporządzona. Ujęto w niej zarówno podstawowe, jak i specjalistyczne opracowania z danej tematyki.

Oprócz słuszności wyboru tematyki i strony merytorycznej monografii trzeba zauważyć jej wielowątkowość, chociaż podstawowym punktem odniesienia jest jedna służba specjalna, jaką jest Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego. Czasami analiza zahacza o element prawnoporównawczy zapisów ustawowych dotyczących ABW z przepisami regulującymi działania innych służb specjalnych, tj. Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Służby Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służby Wywiadu Wojskowego. Wszystkie analizy bądź wprost, bądź pośrednio poruszają problemy związane z ustawowymi zadaniami ABW.

Autorzy poszczególnych rozdziałów monografii dokonali analizy następujących zagadnień prawnych: 1 – realizacja przez Szefa ABW zadań w zakresie obowiązków informacyjnych oraz środki służące ich wykonaniu; 2 – realizacja przez ABW zadań dotyczących zwalczania zagrożeń godzących w bezpieczeństwo wewnętrzne państwa oraz jego porządek konstytucyjny; 3 – realizacja przez ABW zadań dotyczących rozpoznawania i wykrywania przestępstw ujętych w art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy o ABW oraz AW i zapobiegania im oraz

⁴ P. Burczaniuk, *Wstęp*, w: *Prawne aspekty funkcjonowania służb specjalnych...*, s. 9.

środki służące do tego celu; 4 – realizacja przez ABW zadań w zakresie bezpieczeństwa teleinformatycznego państwa oraz środki służące do zapewnienia tego bezpieczeństwa; 5 – realizacja przez służby specjalne zadań w obszarze ochrony informacji niejawnych, ze szczególnym uwzględnieniem aspektów międzynarodowych; 6 – wykonywane przez funkcjonariuszy ABW czynności, o których mowa w art. 21 ustawy o ABW oraz AW, na tle zadań ABW (analiza prawno-porównawcza); 7 – współpraca międzynarodowa służb specjalnych; 8 – ochrona środków, form i metod pracy operacyjnej w praktyce funkcjonowania służb specjalnych; 9 – tworzenie prawa wewnętrznego w służbach specjalnych na przykładzie ABW; 10 – stosunek służbowy funkcjonariuszy ABW, włącznie z analizą fakultatywnych i obligatoryjnych przesłanek zwolnienia ze służby, na podstawie wybranych orzeczeń sądów administracyjnych; 11 – pozycja Szefa ABW jako podmiotu zobowiązanego do udostępniania informacji publicznej w trybie *Ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej*⁵ na tle dotychczasowej praktyki orzeczniczej sądów administracyjnych; 12 – regulacyjne ustawy kompetencyjne służb specjalnych z perspektywy zachodzących zmian w systemie prawa oraz orzecznictwa sądowego, z uwzględnieniem związanych z tym wyzwań.

Każda z analiz zamieszczonych w monografii jest przejrzysta strukturalnie i merytorycznie poprawna. Zarówno teoretyczne, jak i praktyczne ujęcie omawianego zagadnienia jest prawidłowo przeprowadzone. Uwagę zwraca przede wszystkim omówienie ujęcia praktycznego, co – jak wspomniano – stanowi spory walor merytoryczny *en bloc* tej pozycji.

Autorzy poszczególnych części monografii przy analizowaniu tekstu ustawy o ABW oraz AW korzystali z metody prawnodogmatycznej. Pozwoliło im to na wysnucie wniosków o danym przepisie prawnym oraz zaproponowanie zmian, których wprowadzenie może poprawić jego funkcjonowanie. Kolejną metodą zastosowaną w monografii jest metoda prawno-porównawcza, którą wykorzystywano przy zestawieniu m.in. przepisów ustawy o ABW oraz AW z ustawami regulującymi funkcjonowanie innych służb specjalnych: CBA, SWW lub SKW. Należy podkreślić, że autorzy trafnie wybrali metody analizy w kontekście założeń badawczych monografii.

Analiza prawnych aspektów funkcjonowania służb specjalnych na przykładzie ABW *per se* musi zawierać w pierwszej kolejności egzegezę tekstu prawnego oraz odniesienia porównawcze do innych – często podobnych – aktów prawnych. W niektórych częściach monografii analizy są uzupełnione o tezy orzecznictwa sądowego, które jest prawidłowo dobrane do głównego nurtu

⁵ Tekst jednolity: DzU z 2020 r. poz. 2178, ze zm. (przyp. red.).

wywodów. Autor recenzji nie dostrzega nietrafionej czy błędnej prezentacji wniosków orzeczniczych w korelacji z poruszonym tematem.

Jak wskazano wcześniej, przedmiot analizy jest różnorodny i wielowątkowy, lecz zawsze mieści się w granicach obszaru wyznaczonego aktami prawnymi normującymi działalność ABW. Poniżej przedstawiono analizę poszczególnych rozdziałów omawianej pracy.

W rozdziale 1. odnoszącym się do zadań Szefa ABW wykonywanych w ramach obowiązku informacyjnego przedstawiono rzetelną ocenę aktów normatywnych, z uwzględnieniem badań historycznych tekstów tych aktów, oraz analizę przebiegu prac legislacyjnych ich dotyczących. Wykorzystano również analizę dogmatyczną tekstów obowiązujących ustaw, zwłaszcza ustawy o ABW oraz AW, z uwzględnieniem regulacji zawartych w art. 5, art. 18 oraz art. 39 tej ustawy i wzajemnej relacji wymienionych zapisów prawnych. Wśród zagadnień poruszanych w tej części monografii można wyróżnić: kształtowanie się obowiązku informacyjnego szefa służby zdefiniowanego w uchylonej już *Ustawie z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Urzędzie Ochrony Państwa*⁶, obowiązek informacyjny Szefa ABW wynikający z art. 18 ustawy o ABW oraz AW jako zadania ABW, autorską interpretację przepisów uprawniających do otrzymywania informacji, z wyróżnieniem podmiotów do tego uprawnionych, zakres przedmiotowy przekazywanych informacji mogących mieć istotne znaczenie dla bezpieczeństwa i pozycji międzynarodowej Rzeczypospolitej Polskiej. Analizę kończy konstatacja, że – na podstawie art. 18 ustawy o ABW oraz AW – szefowie obu Agencji są uprawnieni, a wręcz zobowiązani do przekazywania podmiotom uprawnionym informacji mogących mieć istotne znaczenie dla bezpieczeństwa i pozycji Rzeczypospolitej Polskiej na arenie międzynarodowej.

W rozdziale 2. przedstawiono fundamentalne kwestie związane z uprawnieniami ABW. Autorka podjęła próbę sprecyzowania skali działań wykonywanych przez ABW w celu rozpoznawania zagrożeń godzących w bezpieczeństwo wewnętrzne oraz porządek konstytucyjny państwa, zapobiegania im i ich zwalczania. Dokładnie omówiła terminy „bezpieczeństwo wewnętrzne państwa” i „porządek konstytucyjny”, wyznaczające właściwość ABW w odniesieniu do działań prewencyjnych, przeanalizowała działania prewencyjne zapewniające bezpieczeństwo państwa (analiza historyczna i prawnoporównawcza), a także obszary działań prewencyjnych pozostających we właściwości ABW, zwróciła również uwagę na środki służące do wykonywania przez tę służbę wyznaczonych w tym zakresie zadań. Trafne jest spostrzeżenie autorki, że ABW jest służbą specjalną, której zadaniem jest rozpoznawanie zagrożeń godzących w bezpieczeństwo

⁶ Tekst jednolity: DzU z 1999 r. nr 51 poz. 526, ze zm. (przyj. red.).

wewnętrzne państwa i jego porządek konstytucyjny. Dlatego wraz z pojawianiem się nowych zagrożeń wynikających z rozwoju cywilizacyjnego następuje rozszerzenie definicji terminu „bezpieczeństwo”, a tym samym zmiana ram działania ABW służącego zapobieganiu zagrożeniom wewnętrznym. Należy się zgodzić z uwagą autorki, że charakter ustrojowy ABW oraz konstrukcja ustawy obowiązującej tę służbę i wynikające z niej uprawnienia nie pozostawiają wątpliwości co do zakresu kompetencji ABW w sferze bezpieczeństwa wewnętrznego oraz porządku konstytucyjnego w wymiarach (obszarach) opisanych w tym rozdziale, dominującej roli tej służby w systemie działań prewencyjnych oraz zasadności podejmowania omawianych działań w celu ochrony wartości, które są fundamentalne zarówno z punktu widzenia bezpieczeństwa państwa jako organizacji, jak i bezpieczeństwa jego obywateli.

Autor rozdziału 3. skupił się na analizie prawnych aspektów realizacji przez ABW zadań dotyczących rozpoznawania i wykrywania przestępstw ujętych w art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy o ABW oraz AW, oraz zapobiegania im, a także na środkach wykorzystywanych do tego celu. Jest to interesująca próba katalogowego i syntetycznego przedstawienia tego zagadnienia. Autor wskazał zarówno ramy prawne zobowiązań nałożonych na ABW umożliwiające tej służbie ich realizowanie, jak i instrumentarium służące do tego celu. Twierdzi on, że przepis art. 5 ust 1 pkt 2 ustawy o ABW oraz AW jest często krytykowany w piśmiennictwie. Należy jednak pamiętać, że ABW jest służbą mającą najszerszy – w ujęciu przedmiotowym – zakres zadań i uprawnień spośród polskich służb specjalnych i dlatego, zdaniem autora tej części monografii, powinno się pozostawić wspomniany przepis w obecnym kształcie.

W rozdziale 4. zaprezentowano analizę zagrożeń związanych ze zbyt mało rozpoznanym dotychczas obszarem nowoczesnych technologii, a zwłaszcza z bezpieczeństwem teleinformatycznym. W tej części monografii omówiono założenia *Ustawy z dnia 5 sierpnia 2010 r. o ochronie informacji niejawnych*⁷ oraz *Ustawy z dnia 10 czerwca 2016 r. o działaniach antyterrorystycznych*⁸, a także ustawy o ABW oraz AW jako podstawy przedstawianej analizy. Autor tego rozdziału uważa – z czym należy się zgodzić – że wyjątkową pozycję w zwalczaniu cyberprzestępczości ma Szef ABW, który jest organem administracji publicznej mającym najszersze uprawnienia w zakresie czuwania nad bezpieczeństwem teleinformatycznym tych systemów. Autor zauważa też, że mimo dość szerokich uprawnień Szefa ABW oraz posiadanych przez niego możliwości realizacji powierzonych mu w tym przedmiocie zadań, należy stwierdzić, że bezpieczeństwo systemów

⁷ Tekst jednolity: DzU z 2019 r. poz. 742 (przyp. red.).

⁸ Tekst jednolity: DzU z 2021 r. poz. 2234 (przyp. red.).

teleinformatycznych istotnych z punktu widzenia funkcjonowania państwa jest nieustannie zagrożone. Rozwiązania legislacyjne dotyczące tych systemów nigdy nie zapewnią ich pełnego bezpieczeństwa, dlatego też niezbędna jest ciągła analiza zagrożeń pojawiających się w cyberprzestrzeni oraz wprowadzanie – na podstawie wniosków płynących z tej analizy – takich rozwiązań legislacyjnych, które umożliwią najpełniejszą ochronę systemów teleinformatycznych.

Tematyką rozdziału 5. są zadania służb specjalnych w ramach ochrony informacji niejawnych. Już na początku analizy autorzy zinterpretowali zagadnienie ochrony informacji niejawnych w kontekście pojęcia bezpieczeństwa narodowego, określili zadania ABW dotyczące ochrony informacji niejawnych wynikające z ustawy o ABW oraz AW, wskazali środki i metody służące do realizacji tych zadań. Wymienili zadania o charakterze ochronnym dotyczące wewnętrznego obiegu informacji, polegające na zagwarantowaniu sprawnego funkcjonowania systemu ochrony informacji niejawnych, oraz zadania związane z zapewnieniem efektywnych sposobów wymiany informacji niejawnych z partnerami zagranicznymi. Realizowanie przez służby specjalne zadań wyznaczonych w tym obszarze ma na celu aktywne przeciwdziałanie zidentyfikowanym zagrożeniom bezpieczeństwa narodowego. Istotnym elementem tej części monografii jest opis podstawowych sytuacji stwarzających niebezpieczeństwo nieuprawnionego ujawnienia chronionych informacji w kontekście bezpieczeństwa narodowego, a także omówienie ustawowych instrumentów, które mogą być wykorzystane przez ABW w celu rozpoznawania wymienionych zagrożeń i ich zwalczania. Autorzy przedstawili również charakterystykę najważniejszych zadań ABW oraz SKW w zakresie wymiany informacji niejawnych podczas współpracy z organizacjami międzynarodowymi w ramach bilateralnych, międzynarodowych umów o ochronie informacji niejawnych oraz umów o współpracy w zwalczaniu przestępczości zorganizowanej. Zamieścili także rys historyczny wspomnianych legislacji.

W rozdziale 6. autor odniósł się do zagadnień dotyczących czynności wykonywanych przez funkcjonariuszy ABW, o których mowa w art. 21 ustawy o ABW oraz AW, w kontekście zadań ABW, o których mowa w art. 5 ust. 1 tej ustawy. Analizę rozpoczął od zagadnień retrospektywnych, a następnie porównał czynności wykonywane przez funkcjonariuszy ABW z czynnościami wykonywanymi przez funkcjonariuszy CBA, SKW i SWW, uregulowanymi w dwóch ustawach: *Ustawie z dnia 9 czerwca 2006 r. o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym*⁹ oraz *Ustawie z dnia 9 czerwca 2006 r. o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego*¹⁰.

⁹ Tekst jednolity: DzU z 2021 r. poz. 1671, ze zm. (przyp. red.).

¹⁰ Tekst jednolity: DzU z 2019 r. poz. 687, ze zm. (przyp. red.).

Autor rozdziału 7. skupił się na prawnych aspektach międzynarodowej współpracy służb specjalnych. Przeanalizował termin „służby specjalne”, omówił podstawy ustawowe międzynarodowej współpracy tych służb oraz rolę Ministra Koordynatora Służb Specjalnych. Wskazał elementy współpracy wspomnianych służb z organizacjami międzynarodowymi. Zinterpretował również umowy międzynarodowe zawarte przez te służby jako podstawę prawną wspólnego działania polskich służb specjalnych ze służbami innych krajów. Ważna jest zwłaszcza synchronizacja działań wymienionych podmiotów na arenie międzynarodowej. Autor sformułował interesujące postulaty *de lege ferenda*, zgodnie z którymi konieczne jest wprowadzenie do ustaw kompetencyjnych ABW, AW, SKW i SWW przepisów pozwalających na podejmowanie przez nie współpracy międzynarodowej na podstawie umów i porozumień międzynarodowych zawartych przez Rzeczpospolitą Polską oraz na podstawie odrębnych przepisów. Przedstawiane postulaty zasługują na ich przemyślenie, zwłaszcza w czasach, kiedy zarówno współpraca wielu organizacji, jak i zagrożenia mają ogólnoświatowy zasięg.

Autorka rozdziału 8. dokonała szczegółowej analizy prawno-porównawczej i historycznej przepisów prawnych dotyczących systemu ochrony zawartych w ustawie o ABW oraz AW z przepisami zawartymi w ustawach innych służb specjalnych. Przedstawiła także praktyczne aspekty funkcjonowania systemu ochronnego w służbach specjalnych na przykładzie działalności ABW. Wszystkie omówienia zostały uzupełnione analizą orzecznictwa sądowno-administracyjnego dotyczącego przedmiotowego zagadnienia. Autorka poruszyła kwestię obowiązku ochrony środków, form i metod realizacji zadań w praktyce funkcjonowania służb specjalnych w aspektach: bezpieczeństwo personalne (bezpieczeństwo funkcjonariuszy i pracowników oraz ich danych osobowych), bezpieczeństwo fizyczne (bezpieczeństwo obiektów, obszarów i urzędzeń) oraz bezpieczeństwo informacyjne (bezpieczeństwo wykonywanych czynności, w tym szczegółowych form i zasad prowadzenia czynności operacyjno-rozpoznawczych oraz bezpieczeństwo zgromadzonych informacji). We wnioskach końcowych stwierdziła, z czym należy się zgodzić, że obowiązujący aktualnie system ochronny spełnia wprawdzie swoje podstawowe zadania w sferze bezpieczeństwa fizycznego, personalnego i informacyjnego w służbach specjalnych, ale istnieje wiele – częściowo zaprezentowanych w artykule – postulatów legislacyjnych, których uwzględnienie pozwoliłoby na jego rozbudowanie i skuteczniejsze funkcjonowanie w przyszłości.

W rozdziale 9. autor dokonał analizy działań podejmowanych przy tworzeniu prawa, w tym dotyczącego ABW. Na początku stwierdził, że ta analiza ma na celu przybliżenie problematyki tworzenia prawa wewnętrznego służb

specjalnych oprócz ABW, z uwzględnieniem doświadczeń wynikających z kreacji tego rodzaju prawa w ABW. Wśród poruszonych zagadnień znajdują się: umiejscowienie aktu prawa wewnętrznego w systemie źródeł prawa, znaczenie prawa wewnętrznego dla kształtowania zasad ustrojowych funkcjonowania służb specjalnych (ujęcie historyczne), aspekty proceduralne tworzenia prawa wewnętrznego w służbach specjalnych, procedury związane z ogłaszaniem prawa w służbach specjalnych itp. Analizując wymienione obszary, autor wskazuje, że punktem zwrotnym w tworzeniu prawa wewnętrznego stało się przyjęcie w 1997 r. nowej Konstytucji RP. Nowatorskim ujęciem było oddzielenie – w ramach katalogu źródeł prawa – aktów prawnych powszechnie obowiązujących od aktów wewnętrznych. Ten fakt prawny miał podstawowe znaczenie dla tworzenia prawa wewnętrznego w służbach specjalnych. Po wprowadzeniu tego podziału liczba przepisów prawa wewnętrznego znacznie się zmniejszyła, nastąpiła także utrata ich znaczenia, gdyż zaczęły one być wypierane przez akty prawne o randze rozporządzenia.

W rozdziale 10. monografii poruszono zagadnienia dotyczące charakterystyki stosunku służbowego funkcjonariuszy ABW, ze szczególnym uwzględnieniem analizy fakultatywnych i obligatoryjnych przesłanek zwolnienia ze służby na podstawie wybranych orzeczeń sądów administracyjnych. Zaprezentowana w tej części monografii analiza jest dwupłaszczyznowa – autorka omawia akty prawne (zewnętrzne i wewnętrzne) regulujące stosunek służbowy funkcjonariuszy ABW, prezentuje również aktualne orzecznictwo sądów administracyjnych odnoszące się do przedstawianego zagadnienia. Poruszone zostają m.in. sprawy dotyczące charakterystyki stosunku służbowego funkcjonariuszy ABW: relacji łączących funkcjonariusza ze służbą mundurową, podstawy rozwiązania stosunku służbowego w służbach mundurowych, w tym obligatoryjnego i fakultatywnego rozwiązania stosunku służbowego w ABW (z uwzględnieniem analizy porównawczej ustaw pragmatycznych pozostałych służb specjalnych) oraz fakultatywnych przesłanek zwolnienia ze służby. Należy stwierdzić, że powiązanie przepisów prawa i orzecznictwa jest poprawne. W podsumowaniu autorka stwierdza, że interpretowany w artykule stosunek prawny, który określa prawa i obowiązki funkcjonariuszy ABW, jest stosunkiem o charakterze administracyjnoprawnym. Jest on nazywany stosunkiem służbowym i dotyczy funkcjonariuszy służb specjalnych oraz innych służb mundurowych. Jego cechą jest brak równoprawności stron. Taki wniosek jest prawidłowy, rzeczywiście bowiem profil działania i ustawowe zadania nałożone na ABW wymuszają taki, a nie inny rodzaj stosunku służbowego. Drugi wniosek wysnuty przez autorkę ma wymiar *de lege ferenda*. Dotyczy on możliwości rozważenia zmian w katalogu przesłanek obligatoryjnego zwolnienia ze służby, określonych w ustawie

o ABW oraz AW. W opinii autorki zasadne wydaje się bowiem wprowadzenie do wymienionego katalogu możliwości obligatoryjnego zwolnienia funkcjonariusza ze służby, z uwagi na utratę rękojmi zachowania tajemnicy (stosownie do wymogów określonych w przepisach o ochronie informacji niejawnych). Funkcjonariusz, który utraci poświadczenie bezpieczeństwa, nie może dalej pełnić służby w ABW, a zatem utrata powyższego atrybutu służby powinna prowadzić do obligatoryjnego rozwiązania stosunku służbowego. Wniosek ten jest kontrowersyjny, jednak nie jest on pozbawiony sensu i może stać się przedmiotem ciekawej dyskusji legislacyjnej w przyszłości.

W rozdziale 11. został z kolei omówiony jeden z rodzajów kompetencji Szeffa ABW. Ta część monografii – podobnie jak w rozdziale 8. – jest połączeniem autorskich wywodów interpretacyjnych z wybranym orzecznictwem sądowym. Autorka zwróciła uwagę na dostęp do informacji publicznej zarówno w kontekście zapisów konstytucyjnych, jak i kontrowersji powstających wokół tego tematu. Wskazała na tryby udostępniania informacji publicznej oraz publikowania jej na stronach Biuletynu Informacji Publicznej, przeanalizowała mechanizmy postępowania wnioskowego, wspomniała o ograniczeniu dostępu do informacji publicznej oraz do informacji przetworzonej, przedstawiła zagadnienie ochrony informacji niejawnych i innych informacji prawnie chronionych jako przesłanki odmowy dostępu do informacji publicznej. W konkluzji podkreśliła ważną rolę sądów administracyjnych. Według niej sądy te, sprawując kontrolę nad rozstrzygnięciami wydawanymi przez organy w trybie ustawy o dostępie do informacji publicznej, ważą konstytucyjne dobra, jakimi są z jednej strony prawo do prywatności, a z drugiej – prawo do życia w bezpiecznym państwie.

Autorzy ostatniego rozdziału monografii skupili się na temacie wyzwań regulacyjnych ustaw kompetencyjnych służb specjalnych z perspektywy zachodzących zmian w systemie prawa oraz kształtowania nowej siatki zagrożeń bezpieczeństwa państwa. Celem przeprowadzonej analizy była próba podjęcia szerszego dyskursu nad koniecznością zmian w przepisach ustawowych służb specjalnych. Punktem wyjścia tych rozważań była przede wszystkim analiza aktualnego stanu prawnego, ze zwróceniem uwagi na aspekty historyczne warunkujące stosowne zmiany. Z tym założeniem są powiązane takie zagadnienia, jak: ustawy o ABW oraz AW w ujęciu historycznym, analiza zmian w ustawie o ABW oraz AW, a także charakterystyka prac nad reformą cywilnych służb specjalnych. W konkluzji autorzy stwierdzają, że ważne jest dokonanie oceny dotyczącej potrzeby dostosowania przepisów ustrojowych każdej ze służb do aktualnej sytuacji polityczno-gospodarczej w Polsce i na świecie oraz przeanalizowanie unormowań prawnych dotyczących sposobu realizacji powierzonych zadań pod kątem interesów społeczeństwa obywatelskiego. Proponują także

wprowadzenie jednolitych przepisów regulujących przebieg służby funkcjonariuszy różnych służb specjalnych.

Reasumując, przedstawiona monografia spełnia warunki monografii naukowej, a zawarte w poszczególnych rozdziałach analizy są przeprowadzone prawidłowo i interesująco. Są one spójne i poprawne merytorycznie, odpowiadają tezom postawionym na początku każdej z tych analiz. Wnoszą również nowe spojrzenie nie tylko na naukę i praktykę prawa, lecz także na obszar bezpieczeństwa publicznego i funkcjonowania organów ochrony prawnej.